

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

Articulus X. Quis possit condere leges?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

suum conjugem obiisse, se presentem fuisse, cum sepeliretur, &c. credere, multum periculi habet (cum facile mentiantur homines, praesertim vagi, aut peregrini, se liberos esse à priori vinculo conjugali) justum omnino est (& laudabilis usus etiam obtinuit) ut tales non admittantur ad secunda vota, nisi Parocho fidem faciant, seu rationabilem credulitatem de obitu conjugis prioris; de quo plura l. 4.

ARTICULUS X.

Quis possit condere leges?

469. **C**um communitas hominum sine Gubernatore, & recta gubernatio stare non possit sine potestate ferendi leges, quibus ille tanquam medijs, munus & officium Gubernatoris exercent, omnino necesse est, quod in hominibus sit potestas legislativa. Nam *ubi non est gubernator, corrumpit populus*, ut dicitur proverb. 11. Cum autem homines naturam liberos fecerit, nulli particulari homini naturam inest potestas, alijs praescribendi legem; ergo ejusmodi potestas in hominibus, aliunde illis provenire debet, nimirum vel immediate à DEO, vel saltem mediate, quatenus aliqui naturam suam libertate se privantes, unum, vel plures sibi elegerunt, quibus sponte se subjecerunt eo fine, ut in aliquam communitatem coadunati, ab ipso gubernarentur per ea media, quibus bonum, & felicitas illius communitatis, & recte procederet, & conservaretur, vel amplius etiam promoveretur, de quo plura Casparus Manzus, de ortu, & progressu Imperij Rom. Tit. 3. c. 7. & seq.

470. Illos porro, qui se in unam communitatem coadunantes, uni vel pluribus se gubernandos subjecerunt, potestatem & jurisdictionem politicam eo ipso, quod in unam communitatem coiverint, animo se ipsos invicem juvandi, & societatis vinculo uniendi, sortitos esse à natura, docet Castropalaus p. 1. t. 3. D. 1. p. 22. n. 2. Sed hoc videtur intelligendum solum ex suppositione, quod liberè constituere voluerit talem communitatem, rite ab uno, vel pluribus gubernandam juxta mensuram initae communitatis, & consensionis. Ratio hujus est, quia sine potestate ferendi legis fieri non poterat, ut in pace, ac

justitia viverent: at quoniam successu temporis illae ipsae communitates, propter magnam confusionem, & perturbationem, ubi multitudo gubernabat, justitia & pace vix unquam stabili, expertae sunt, bono communi praestabilius, si ea potestas non penes communitatem, sed paucos, imò etiam unum duntaxat esset, eam ipsam in eos transtulerunt, qui reliquos regerent, potestate ab illis accepta; Sic D. Thomas 1. 2. q. 90. art. 3. ad 2. & q. 97. art. 3. ad 3. Suarez de legib. l. 3. c. 2. n. 3. & alij communiter.

Ex hoc inferunt aliqui, quemlibet Principem facultatem, potestatem condendi leges habere immediate à Republica, mediate autem à DEO. Primam partem probant ex L. 1. ff. de constitut. Princip. & L. 3. c. Novissimè. ff. de orig. juris. Secundam ex illo Pauli ad Rom. 15. non est potestas, nisi à DEO; & Joan. 19. non haberes in me potestatem ullam, nisi tibi data esset desuper. Denique proverb. 8. per me Reges regnant, & conditores legum juxta decernunt. Caeterum mihi probabilius est, omnem potestatem regiam esse immediate à DEO; hoc probant allati textus sacri, & ratio; nam supposita potestate in aliquo superiore, hic vices DEI gerit; & quidquid hic justè imperat, DEUS imperat; & qui justum ejus imperium contemnit, vel ei resistit, DEUM contemnit, & DEO resistit. Qui enim potestati resistit (quae scilicet à DEO est) DEI ordinationi resistit, ad Rom. 15. Nec obstat, quod prius fuerit in communitate, & ab hac dicatur translata in Regem. Nam dupliciter intelligi potest hæc translatio. 1. quod communitas potestatem, quam habuit, constituat in Principe, cui se subicit, vel eandem in illo constituendo; aut, ut multi loquuntur, juridicè producendo similem, juxta divinæ legis favorem; 2. quod suam electione, vel subiectione ponat conditionem, quæ positâ divina lex, quæ omnis potestatis origo est, & fons, taliter electo faveat in ordine ad omnes illas actiones, per ordinem ad quas favebat antè illi communitati, à qua in electum dicta potestas transferri dicitur. Quoad rem, verius est fieri secundo modo; qualiter fit in translatione dominij. Hujus quippe potestas, in quantum legitima, constituitur favore legis, aut pacti legitimi, utendi re do-

mi-

minio subjecta, directe in commodum libertatis propriae; hoc enim modo, non aliter, transfertur in donarium a donante, nisi quatenus posito donantis consensu legitimo, leges impartuntur donatario favorem suum ad rei usum, quem ante concesserant donanti; his praemissis:

§. I.

Quousque extendat se potestas legislativa hominum?

472. **Q**uestio est, quid possit circa jus naturale, & divinum? Resp. 1. quod nulla potestas humana legem naturalem, & divinam, *praeceptivam*, directe mutare possit, aliquid contrarium illi statuendo, vel in ea dispensando. Quia inferior in lege Superioris nihil immutare potest, minus eam tollere. Unde nec Pontifex, nec alij Superiores Ecclesiastici, dispensantes in votis, vel juramentis ullam relaxationem juris divini *directe* faciunt; esto indirecte tollant materiam legis, seu juris divini, circa quam hoc versabatur; de quo V. Suarez tom. 2. de Relig. l. 6. c. 9. n. 15. Ex quo habetur, nihil jure naturali, & divino prohibitum, ullo jure humano posse directe fieri licitum; nihil eo jure praecipuum, ullo humano jure posse directe fieri vetitum. Ratio hujus est, quia neutrum fieri potest, nisi mutando, vel dispensando jus naturale, & divinum; at neutrum directe fieri potest ulla potestate humana, ut dictum est: ergo. Hujus ratio est, quia praecipua naturalia sunt dictamina rectae rationis, de ijs, quae habent turpitudinem, aut honestatem intrinsecam, & essentialem independentem ab omni divina, & humana voluntate. Sunt igitur ea dictamina propositiones sempiternae veritatis, atque necessariae, sicut ipsarum objectum necessarium est; ergo & immutabiles: vel enim mutaretur cognitio illa practica, vel objectum: istud mutari nequit, cum sit essentialiter tale; cognitio etiam practica mutari nequit; fieret enim ex vera falsa, si affirmaret, quod antea negabat aut negaret, quod affirmabat, nulla in objecto facta mutatione; si enim antea verè affirmabat, nunc falsò negabit, quod affirmabat. Hoc igitur judicium non est dictamè rectae, sed aberrantis rationis; quare non magis ista judicia practica sunt muta-

Tom. I.

bilia, quàm speculativa, quoties sunt propositiones perpetuae veritatis, uti sunt istae, de quibus agimus.

Resp. 2. quod jure naturali, vel divino nec praecipuum, nec prohibitum, sed *pure permissum* est, jure humano posse quandoque mutari praecipiendo, vel prohibendo. Nam ex utroque jure constat, multa, jure naturae permissa, jure humano non tantum prohiberi, sed etiam saepius annullari, quando scilicet ratio boni communis exigit. Sic matrimonium cum consanguinea sponsae de futuro; professio ante 16. annum aetatis cum sufficienti deliberatione facta, &c. jure naturae valent; jure Ecclesiastico irrita sunt. Donationes inter conjuges, constante matrimonio, jure naturae validae, humano invalidae, vel saltem non firmae sunt, nisi morte donantis confirmentur, ut constat ex l. 4. decretal. tit. 24. de Donat. inter Vir. & Uxor.

Resp. 3. quod Magistratus humanus juxta dandam expositionem licite jus naturale interpretari possit, modo ea interpretatio indubitata sit. Nam, qui declarat, nihil immutat, aut de novo statuit, ut constat ex Felino in c. 1. de offic. deleg. n. 1. Bartolo in L. Omnis populus, ff. de Just. & Jure, q. 6. Gloss. in L. 1. ff. de orig. juris, V. Interpretationem; quod sic intelligendum est, ut dicta legis naturalis interpretatio in concernentibus DEI cultum, Religionem, ac salutem animarum, conveniat soli *Magistratui Ecclesiastico*; Laico autem duntaxat in profanis. Ex hoc factum est, quod jus naturale, ac divinum *de homine non occidendo*, per legitimam interpretationem non cadat in casum, quo occiditur injustus aggressor exigente illius occisionem necessariam defensione propriae vitae. Ubi tamen dubitatur, an interpretatio juris naturalis, quae fit per jus civile, seu seculare, foveat, vel non foveat peccatum? juris Ecclesiastici est definire. Nam hujus duntaxat fori est ea, quae salutem animarum spectant, discernere.

Dixi n. 472. nullam potestate posse aliquid *directe* mutari in lege naturali, mutatione nimirum directa, quae fiat per definitionem, abrogationem, dispensationem, emendationem, seu epichiam, ut tenent D. Thomas 1. 2. q. 94. a. 4. & 5. & alibi; Suarez l. 1. de legib. à c. 13. n. 2. & alij: dicendum nihilominus est, legem

P

natu-

naturalem esse impropiè, & indirectè mutabilem ratione materiæ, quæ non nisi, *ut certis circumstantijs affecta*, est objectum juris naturalis, illisque conditionibus spoliata, definit esse tale objectum. Hoc tenent potiori jure, qui existimant ab humana etiam potestate, mutari quidpiam in jure naturali posse, inter quos est Felinus in c. *ne innitaris, de constitut. n. 7.* Abbas in c. *Que in Ecclesiarum, de constitut. n. 11.* & in c. *fin. de consuetud. n. 3.* & in c. *à nobis, de decimis, n. 4.* Navarr. *consil. 2.* qui filij sint legitimi, n. 8. Nec enim eorum rationes, & exempla per illos adducta, probant aliam mutationem, ac istam impropiam, & indirectam. Et hoc etiam docet D. Thomas, 1. 2. q. 100. a. 8. dum ait: præcepta naturalia, quatenus continent rationem debiti, & justitiæ, esse indispensabilia; secundum quod autem determinantur ad speciales modos, esse dispensabilia.

476. Circa quem textum D. Thomæ nota, quod per ordinem sive rationem debiti Cajetanus intelligat, debitum non in communi, sed juxta conditiones, secundum quas in subjecta materia uniuscujusque præcepti præscribitur, sive affirmativè, sive negativè. Per applicationem autem præceptorum ad speciales actus, in quibus ordo, sive ratio debiti reperitur, intelligit S. Doctor præcepta, quatenus respiciunt actus absolute, seclusis conditionibus, secundum quas in ipsos adæquatè feruntur; quia igitur in istis specialibus actibus, potest fieri aliqua varitatio conditionum, secundum quas præcepta naturalia ad ejusmodi actus determinantur, & applicantur; idcirco fieri potest, ut ad eos non applicentur, & determinentur præcepta naturalia defectu conditionum, secundum quas illos actus adæquatè respiciebant; unde obligatio naturalis circa illos actus amplius non manet.

477. Econtra si maneat idem ordo debiti, justitiæ, & virtutis, quia manet idem actus adæquatè secundum omnes conditiones, secundum quas terminabat præceptum naturale, non potest illud idem præceptum non terminare, neque in eo potest cessare ratio debiti, neque proinde obligatio naturalis circa ipsum: quod explicat Cajetanus in præcepto *non occidendi*, in quo ordo justitiæ est, ut non occidatur homo in-

nocens aut privata autoritate cum cæteris conditionibus, sub quibus DEUS, & lex naturalis prohibent hominis eadem: in quo ordine nulla potest esse dispensatio, neque cædes cum illis conditionibus, sub quibus à lege naturali prohibetur, licita fieri. Si tamen muretur aliqua conditio, sub qua prohibebatur cædes; illa quidem licita fiet, non tamen in præcepto naturali fiet propria mutatio, cum illud non respiciat eam eadem cum illis conditionibus, sed impropria erit mutatio duntaxat ratione materiæ, per quam non mutatur præceptum.

Ex his colligitur, ea duntaxat præcepta naturalia posse impropiè, sive extrinsecè mutari, quæ habent materiam mutabilem, quatenus nimirum terminant præceptum secundum aliquam mutationem necessariam, quæ supponit judicium, & arbitrium humanum; sic enim, sicut directè conditio ea necessaria, pendens à voluntate hominis libera, consequenter & materia, in quantum fundat obligationem præcepti, sic & præceptum ipsum indirectè mutari potest; & ea mutatione facta, cessat sine ulla relaxatione, aut dispensatione obligatio legis naturalis; similiter, quoties materia, prout fundat honestatem, aut turpitudinem jure naturali prohibitam, vel imperatam, pendet à supremo DEI dominio: potest DEUS ejusmodi materiam per variationem alicujus circumstantiæ subtrahere obligationi naturali, quæ unà cum materia, quam respicit, definire omnino debet.

Colligitur, 2. irritatione, dispensatione, vel mutatione voti nihil juri naturali directè detrahi, aut in eo mutari. *Nihil in irritatione*; nam ea, quæ fiunt ex vi potestatis dominativæ, quæ quis habet in personam voventem, aut in materiã voto promissam, eo ipso habent, ut tale votum subditi sit conditionale essentialiter, & postulet ad sui firmitatem consensum superioris, tanquam conditionem, sine qua non. Unde ea conditione non posita, definit obligare, quod est de natura voti conditionalis; quæ autem fit à Superiore ex vi potestatis gubernativæ, similiter fit solum indirectè. Nam si Superior non consentit, aut repugnat voto subditi, utitur suo jure; non enim tenetur in votum subditi consentire, aut se abdicare jure, quod habet in materiã voto promissam; quod idem

con-

contingit, quando irritatio ista impropria tantum est, & solum voti suspensio, eo, quod voti executio præjudicet juri Superioris, qui etiam potestatem habet illam impediendi, cum possit, aut suam prohibitionem ipsam illicitam reddere, aut eam subtrahendò impossibilem facere.

480. Nihil in dispensatione; quia cum votum sit promissio, aut contractus, quo DEUS jus acquisivit in rem voto promissam, potest remitti ea actio, & illud jus tum à DEO, tum nomine ipsius, & facta ab illo potestate ab Ecclesia, atque ita tota obligatio voti cessat; sicut facta remissione creditoris, vel vices illius gerentis, debitum omne extinguitur, uti explicant Suarez l. 6. de voto, c. 9. Less. l. 2. de just. c. 14. dub. 12. Vasq. 1. 2. d. 178. n. 13. Becan. ibid. tract. 3. c. 3. q. ult. n. 11. Non denique in commutatione. Nam cum hæc non tollat vinculum, & obligationem voti purè & simpliciter, sicut dispensatio; sed tantum sub onere novi vinculi, & obligationis priori subrogatæ, non detrahit juri naturali DEO acquisito, sed in aliud mutat, quod DEUS æquè acceptat, quia aut majus, ipsique gratius est, aut, si sit æquale, vel inferius, ipse illi mutationi annuit per prælatum, qui ejus vices sustinet.

481. Sed nec epichia propriè sumpta quidquam directè in lege naturali mutat; non enim est nuda interpretatio, ac declaratio, legem in eo singulari casu non obligare; ad id enim solum prudentia, & doctrina requiritur; sed est emendatio legis, quæ cum verbis universalibus lata sit, in casu quodam particulari judicatur, non esse observanda; quia facta est inutilis, & noxia; quare legislator in eo casu suam ipsam legem emendaret. Et ideo, qui in jure naturali aliquam epichiam admittendam esse contendunt, id accidere tantum fatentur, quando jus naturale continetur in universalibus præceptis, & per generales regulas nobis innotescit; quæ deinde in singularibus eventibus deficiunt: nam quando naturalis ratio dicat singulariter, quid in unaquaque facti specie in his, illisve circumstantiis sit faciendum, nulla possibilis est, aut emendatio, aut exceptio, vel ampliatio; quod enim tunc natura, & ratio suggerit, non potest non esse conveniens rectæ rationi, emendabile itaque

Tom. I.

non est; atqui lex naturalis non tantum universalis, sed ipsa omnia singularia præscribit, eaque in parte differt à lege humana: ergo nunquam emendabilis est, sed omni ex parte immutabilis.

Quæstio nunc ulterior est, quid possit 482. potestas humana in jure omnibus gentibus communi? Ante resolut. not. ut aliqua natura veri & proprii juris capax sit, debere quoque esse capacem libertatis, obligationis, permissionis, non tamen necessariò pœnæ propriè dictæ, ut alibi diximus de Incarnatione. Nam si libertate careat, nihil ipsi aut imperari aut prohiberi aut permitti poterit, neque si imperata prætermittat, aut prohibita faciat, præmio laudabilis meriti carere; aut si peccet, puniri. Horum verò omnium bruta capacia non sunt, ut patet. Ideo etiam Cicero lib. 1. de offic. libertati, ait, proprium est, sic vivere, ut velis; quæ sanè convenire non possunt propensione, & appetitui, quo bruta propelluntur, & necessariò aguntur, maximè cum vulgatæ libertatis definitioni, qua dicatur (*facultas faciendi quod lubet, nisi si quid vi aut jure prohibetur*) qua prohibitionem juris non obstringi bruta, facile vides, non enim sua facta ad regulam, & certam normam exigere possunt, & ad legem, quæ est ex Chrysostr. orat. 75. rerum gerendarum justa regula. Non igitur hic agimus de jure, quod juris-consulti commune volunt hominibus cum brutis; sed quod non nisi ratione æstimatur, quibus positus:

Resp. à Magistratu humano jus gentium 483. præceptivum mutari non posse; permissivo autem posse aliquid adjici; sic Layman lib. 2. Summe, tr. 3. c. 12. q. 5. Ratio primæ partis est, quia ut dicitur c. Jus gentium, dist. 1. juncto c. Jus gentium Instit. de jure nat. gent. c. nefas est, violare fœdera etiam cum hostibus; religionem Legatorum non violandorum &c. nam sine his, sincerè, ac inviolabiliter observatis, pax inter homines, & humana societas consistere non potest; ratio secundæ partis est; quia, etsi jure gentium, ad res gestæ probationem sufficiant duo, vel tres testes minimè suspecti, ac omni exceptione majores; nec tamen est contra jus gentium, & passim recipitur jus humanum, quod constituit majorem testium numerum ad valorem ultimarum voluntatum.

voluntatum, propter plura pericula fraudum intervenire valentium in ejusmodi casu. Idem etiam jure Ecclesiastico constitutum est, cum agitur ad separationem vinculi conjugalis propter alterius impotentiam, ut habetur *lib. 4. tit. de divortiiis*.

§. II.

Qui possint ferre legem civilem, seu
secularem?

484. **C**um condere legem sit actus jurisdictionis, ut ait Baldus in *L. ult. C. de Jurisdic. omn. Jud. n. 1.* cui non inest jurisdictionis, necesse est, quod ei nec inest potestas condendi legem. Et quia jurisdictionis correlativè dicitur ad subditum, & vicissim; inane est, ac irritum, condere legem in non subditum. Unde sicut extra territorium jus dicenti non paretur impune, c. *ut animarum, de constit. in 6.* sic jus dicenti in non subditum. Nam nemo legem ferre potest ultra limites sue jurisdictionis, ut constat ex *L. ult. ff. de Jurisdic. omn. Judic.* Not. autem duplicem potestatem vulgò distingui à Juristis, æconomicam videlicet, & politicam; prior, quam etiam aliqui dominativam appellant, est solùm circa privatas personas, & respicit communitatem tantùm imperfectam, eaque triplex statuitur, Patris in filium, viri in uxorem, domini in servum; è quibus duæ priores immediatè oriuntur ex jure naturali; tertia ex jure gentium; vel civili; nam ex naturali origine, quam filius accipit à Patre, illi quoque subjicitur, ut & viro uxor, posito tamen contractu humano matrimonij initi, qui contractus etiam de jure naturali est; propagatio enim hominum; & commixtio maris ac foeminae; maximè naturalis est; promiscua autem libido, ipso etiam jure naturali vetatur.

485. Potestas politica respicit perfectam communitatem, quæ scilicet ut unum corpus politicum ex varijs unione quadam in ordine ad gubernationem, & regimen coaluit. Unde vocatur potestas jurisdictionis, à qua nempe publicæ potestates formaliter habent, ut sint publicæ potestates. Jurisdictio autem dicitur rerum, & vitæ sub una suprema potestate ad bene beatèque vivendum societas; ex qui-

bus vides duas has potestates, æconomicam scilicet seu dominativam, ac politicam plurimum differre, his præmissis:

Dicendum 1. Summum Pontificem non posse condere leges civiles, *totum orbem*, aut *totum populum Christianum* obligantes; sic Navar. in c. *Novit, de Judic. not. 3. n. 9.* cum comuni; Ratio est, quia potestas ferendi legem civilem respicit subditum, in civilibus, & temporalibus subditum; sed sic nec totus orbis, nec totus populus Christianus subditus est Summo Pontifici. 1. *non infideles*; nam hi nec constitutionibus ejus canonicis ligantur, ut habetur in c. *Gaudemus, de divortiiis*. 2. *nec omnes fideles*; nam supremam jurisdictionem civilem, & temporalem in hos, qui commorantur in terris Imperij, habet Imperator; in alios diversorum Regnorum, Reges ipsorum. Et quamvis verum sit, Summum Pontificem posse condere leges, etiam civiles pro suis subditis; jurisdictioni suæ temporali subditis, æquè ac alius Princeps secularis non recognoscens Superiorem in terris suis; hanc tamen potestatem non accepit à Christo verbis: *Tibi dabo claves regni caelorum, pasce oves meas* (per hoc enim non temporalem, sed spirituales ei jurisdictionem Christus contulit) sed ab his, qui Sedi Apostolicæ donationes terrarum, quas possident, fecerunt; juxta dicta n. 471. ut constat ex c. *Ego Ludovicus, dist. 63. c. Constantinus, dist. 96.* & c. *Fundamenta, de Elect. in 6.* Nam jurisdictionis spiritualis temporalem non excludit, ut certum est apud omnes, & mox patebit num. seq.

Dices: in Extravag. *Unam Sanctam, de Majorit. & obed.* inter communes Bonifacius VIII. postquam dixit, in Ecclesia esse duos gladios, spirituales videlicet, & temporalem; dicentibus Apostolis: *ecce gladij duo hic*; in Ecclesia scilicet, cum Apostoli loquerentur, non respondit Dominus *nimis esse, sed satis*. Subjungit: *certè, qui in Potestate Petri temporalem gladium esse negat, malè verbum attendit Domini proferentis: convertite gladium tuum in vaginam. Uterque ergo est in potestate Ecclesia; spiritualis scilicet gladius, & materialis. Sed is quidem pro Ecclesia; ille verò ab Ecclesia exercendus. Ille Sacerdotis, is manu Regum, & militum, sed ad nutum, & patientiam*

Sacer-

Sacerdotis. hoc est temporalem jurisdictionem Principum subesse spirituali Pontificis. Et ideo plures Imperatorum, & Principum sæcularium leges Jure Canonico vel correctæ, vel abrogatæ sunt: ergo Summus Pontifex potest etiam condere leges in civilibus, & temporalibus.

488. Ante responsionem nota, jurisdictionem temporalem, quæ pollent Principes sæculares in terris suis, Superiorem non recognoscentes, sic à DEO concessam hominibus, ut per eam gubernent subjectum populum, secundum quod exigit communitate bonum ad temporalem felicitatem; *quin obstat aeternæ salutis animarum*; aliàs enim potestas illa (cum à Deo sit) non foret in ædificationem, sed in destructionem. Et quoniam salus animarum, per leges ad eam procurandam ordinata, propriè pertinet ad jurisdictionem spiritualem à Christo datam Petro; & legitimis Successoribus ejus, consentaneum est; ad eandem jurisdictionem spiritualem pertinere, quicquid salutis animarum necessarium est, constituere; & quicquid obstat canonicis legibus, remove; consequenter civiles Principum sæcularium constitutiones (quatenus peccatum fovent; & ea, quæ animarum salutis nocent; permittunt) quo ad hoc jurisdictionem Ecclesiasticam, seu spirituali subjacere. Hinc ad objectionem *in n. priori*, Resp. cum distinctione, & dico, Bonifacium aliud non voluisse, quam in his statuendis, quæ ad animarum salutem necessaria; vel removendis, quæ noxia sunt, oportere gladium, seu jurisdictionem Principum sæcularium esse sub gladio, seu jurisdictione spirituali; & Ecclesiastica; non autem in aliis, quæ concernunt leges justas, & animarum salutis nullatenus noxias; ex hoc autem solum sequitur, Pontificem *per leges canonicas* (non autem *merè civiles*) posse statuere de civilibus, & temporalibus; in quantum dispositiones Principum circa illa, vel permittunt, vel statuunt, quæ animarum aeternæ felicitati obstant, prout contingit, ubi leges eorum permittunt, & fovent peccata.

489. Hæc porro differentia nascitur ex diverso fine facri, & profani juris; hoc certius, quò magis ab animi salute distat corporis, & communitatis incolumitas; id, quod disertis verbis Innocentius III. ex-

plicuit in *c. novit de judic.* ad Gallie Prælatos scribens hisce verbis: *non intendimus de fendo judicare, sed decernere de peccato, cujus ad nos pertinet sine dubitatione censura, quam in quemlibet exercere possumus, & debemus. Cum enim non humane constitutioni, sed divinæ potius innitamur (quia potestas nostra non est ex homine, sed ex Deo) nullus, qui sit sane mentis, ignorat, quin ad officium nostrum spectet, de quocunque peccato mortali corripere quemlibet Christianum; & si correctionem contempserit, per distractionem Ecclesiasticam coercere; sic Innocentius. Ex hac ratione factum est; quòd lex civilis, quæ præscriptionem *malâ fide* peractam valere voluit, jure canonico reprobata sit, *c. fin. de Prescript. & Reg. Possessor, de Reg. juris in 6.* & ea, quæ filijs illegitimis *negavit alimenta*, contrariò mandatò correctæ ut in *c. Cum haberet, de eo, qui duxit*; hæc enim naturali pietati advertabatur; & illa fovebat fraudes plurimas, & atrocitas; quæ utique bono animarum vehementer obstant.*

Dicendum igitur, etiam Imperatorem; 490. legitime electum; habere potestatem condendi leges pro omnibus provinciis; & regnis sibi subditis, ut constat *ex L. 1. C. de vet. jure enucleand. L. Bene à Zenone, C. de quadrienn. prescript. L. 1. & ult. C. de legibus*; & ratio est ex dictis; quia quoad eorum gubernationem habet supremam in illas terras jurisdictionem temporalem; cui (ut dicitur *L. 2. C. de vet. jure enucleando*) concessum est, leges condere, & interpretari. Ad quæstionem autem, an leges Cæsareæ obligent etiam alia regna, & provincias? Resp. vel illæ provinciæ, & Regna sunt aliquo modo subiecta Imperatori v. g. jure dominij directi, & jure feudi vel alio simili titulo? vel nullo illi titulo subiecta sunt? si hoc secundum? in ijs, *per se loquendò*, non obligant; ut constat ex n. 484. Nam ligari alicujus lege, supponit in ligante jurisdictionem; & in ligato subjectionem. Dixi; *per se loquendò*. Nam quæri potest, an non *saltem per accidens*? ut, si in tali Provincia, vel Regno; pro decidendis aliquibus causis, deficiant leges propriæ illarum? Resp. affirmandum esse in decidendis causis civilibus pro terris Summo Pontifici temporaliter subiectis; & spiritualibus in tota Ec-

clesia; sic enim declaravit Summus Pontifex in c. 1. de novi operis nuntiat. ita Suarez l. 3. c. 8. n. 3. & alij.

491. Difficultas est, an, ubi non habetur talis declaratio supremi Principis, illius Provinciae, vel regni, an in casu dato, saltem ex consuetudine, pro causis decidendis utendum sit jure Caesareo, deficiente jure illis terris proprio? Variæ in hoc puncto sunt Doctorum opiniones, quæ videri possunt apud Castropal. p. 1. vr. 3. D. 1. p. 22. §. 1. à n. 8. dicendum autem est, cujuslibet provinciae, vel regni consuetudinem, & usum esse consulendum, & secundum illam in ejusmodi casu procedendum, nisi aliunde talis usus vitiosus sit ex circumstantia, vel objecto, immutabili, & juri naturæ contrario. Ceterum in multis locis usu receptum est, ut in causis decidendis procedatur secundum jus alienum, quod nullum peccatum fovet, ubi proprium deficit. Hinc Joannes Kitionich Caesarem Regularium director, & sacrae Regni Hungariae Coronae Ficalis in sua methodo processus Judicarij juxta jus patrium, c. 12. q. 12. circa processum judiciale *fori Ecclesiastici*, observat, hoc potissimum fulciri legibus Regni juxta decreta Mathiae, & Uladislai Regum, artic. 40. anni 1559. ac tandem Canonicis sanctionibus art. 27. anni 1563. & art. 21. anni 1553. Unde in hoc etiam judicio, tam diu, inquit, solemus nos legibus Regni firmare, quam diu eas nobis, ac causis nostris suffragari viderimus. At ubi ijs destituti fuerimus, illico ad dictas sanctiones Canonicas confugere debemus. In casu vero, ubi nec de consuetudine, nec Principis voluntate constaret, saltem ex naturali æquitate in decidendis causis civilibus, & politicis utendum erit jure Caesareo. Nam, cum *Judex jus expressum non habet in causis decidendis, æquitate causam dirimere debet*, ut dicitur c. fin. de Transact. & L. quodsi Ephesi, ff. de eo quod certo loco; hanc autem æquitatem servandi nullus modus aptior est, quam lex Caesarea deficientibus proprijs; tum propter magnam æquitatem, quâ nititur; tum propter universalitatem, quâ in plurima porrigitur; ergo.

492. Si autem dicatur primum, de quo in n. 490. nimirum, illas provincias, & regna, jure feudi, vel titulo simili subdita

esse Imperatori? in illis omnino servandæ sunt leges Caesareæ, licet ab alio tanquam supremo Domino, saltem indirecto, gubernentur. Nam, licet in tali casu non immediatè gubernentur ab Imperatore; sed ab alio, qui eas terras habet jure feudi; Imperator tamen ab hoc ipso recognosci debet ut supremus Dominus directus; consequenter & leges ejus, nisi talibus Vassallis illæ provinciae in feudum concessæ sint in principio, ut suis legibus subiectum populum regant; ac legibus etiam Caesareis per leges proprias derogare possint. ita Sal. de leg. d. 7. s. 8. n. 2. Suar. cit. lib. 3. c. 8. n. 2. & alij. Porro quæ dicta sunt de Imperatore, quoad potestatem ferendi leges respectu suæ jurisdictioni gubernativæ subditorum, cum proportionem dicendū est de Regibus, & alijs Principibus, qui quoad certum populum, & terras gubernandi jurisdictione pollent, cujusmodi sunt omnes, qui in tali Provincia, vel regno in civilibus & politicis superiorem se Gubernatorem non recognoscunt.

§. III.

Quid in materia legum civilium possint communitates, & Magistratus?

Supponendum. 1. communitatem aliã esse perfectam, aliã imperfectam. Apud Philosophum, 1. polit. c. 1. civitas, est communitas perfecta, ea nempe, quæ sibi sufficiens est, & distinguitur ab imperfecta, qualis à Sor. 1. de Just. q. 1. a. 3. censetur domus, cui paterfamilias præest: nam in hac non datur dominiū jurisdictionis, etsi detur maritalis, in uxorem; paternum, in filios; herile, in famulos; despoticum, in servos. Civitas autem (quali civium unitas) apud Latinos proprie est collecta civium multitudo ad jure vivendum; vel, ut ait Tullius de somn. Scipionis, catus hominum, jure sociati, civitates appellantur. Ex hoc vides, communitatem perfectam non posse esse unam specialem familiam, sed multiplicem; quia non potest esse communitas perfecta, nisi quæ ex consensu plurium, unica est, & sibi sufficiens. Sic Castropal. cit. p. 22. §. 2. n. 8.

Supponendum. 2. communitates alias esse, quæ Superiorem in civilibus, & politicis non recognoscunt, & per se gubernatio-

nationem exercent; alias, quæ Superiorem recognoscunt, & per alium, vel alios gubernantur. *Magistratus* porro interdum significat potestatem, & officium, gubernandi provincias, & civitates; interdum eos, qui ejusmodi officio & potestate funguntur; hinc Senatores dicuntur *Magistratus populi*, quasi seniores, saltem maturitate, gubernandi prudentiâ, & consilio; V. Pereyra in *Elucid. l. 1. Elucid. 11. n. 313. & seq.* quibus positus:

495. Resp. communitates perfectas habere potestatem condendi leges pro suis subditis; cum enim earum sit, subjctam communitatem gubernare; & hoc per superius dicta non fiet sine potestate ferendi leges, quibus ea communitas regatur, omnino eis inesse debet jurisdictio legislativa; & constat ex *L. Omnes populi, ff. de Just. & jur. ac p. Sed naturalia, Institut. de jure natur.* Hoc tamen intellige, si tales communitates potestatem suam non transtulerunt integrè in unum, à quo gubernentur. Nam in hoc casu, cum eo ipso *subdita fiant* illi, in quem suam potestatem gubernativam transtulerunt, ipsi non valent condere leges, nisi quantum vel indulto Principis habent, vel usu, & consuetudine. Unde not. leges, quas ejusmodi communitates, quæ se integrè alicui, à quo gubernentur, subjecerunt, ex hujus indulto, vel usu, & consuetudine ferre possunt, appellari *municipales*. Dixi: si integrè potestatem suam in alium transtulerunt. Nam si solum *diminutè*, ut si & ipsa communitas in ferenda lege Principem comitari velit; neuter sine altero, nimirum, nec Princeps sine Republica; nec ista sine illo legem ferre poterit; cum potestas legislativa indivisim in utroque ad legis constitutionem in tali casu concurrere debeat, ut ponit casus; ita Suarez de *legibus l. 3. c. 9. n. 19.* Bonacin. *eod. d. 1. q. 1. p. 3. n. 10.*

496. Ex dictis colliges, civitates, & communitates etiam perfectas, quæ alteri se gubernandas integrè subjecerunt, in condendis legibus nihil omnino posse, nisi quantum illis ab eo, cui subdita sunt, concessum est; idemque à fortiori sequitur de communitatibus imperfectis. Nam ad rationem legis necessariò requiritur potestas jurisdictionis in rempublicam, seu communitatem perfectam, qualis non est una familia, una domus &c. sic omnes ferè

cum Bartolo in *L. omnes populi, ff. de just. & jure, q. 1. & in L. Imperium, ff. de jurisdiction. omn. Judic. n. 8. & Canonista in c. Cum Ecclesia S. MARIE, de constit. c. Solita, de Majorit. & obed.*

Colliges. 2. potestatem *dominativam*, 497. & *gubernativam* diversa esse; atque adeò ex illa, non rectè istam inferri. Nam illa directè (tanquam terminum essentialiter quæsitum) respicit bonum subiecti, habentis dominium; ista, bonum Republicæ, in quam quis exercet gubernationem. Et quamvis potestas dominativa quandoque respiciat etiam bonum privati, cui præceptum imponit (qualiter id videre licet in præceptis latis à patre, marito, domino, circa sibi subditos) hoc tamen non fatis est ad potestatem propriè legislativâ; quæ nunquam per se loquendo directè respicit utilitatem personæ singularis; sed rectum Regimen, & commune bonum totius communitatis, in qua plures familiæ communi sensu ad componendum unum corpus politicum conjunguntur.

Colliges 3. communitates imperfectas 498. nec posse facere statuta pertinentia ad rectam, & politicam earum gubernationem, quæ scilicet vim *legis* habeant; ita D. Thomas, Suarez, Bonacin. quos citat, & sequitur Castropal. *p. 1. tr. d. 1. 3. p. 22. n. 11. p.* An vero. Sic enim non differrent à communitate, & Republica perfecta, contra suppositum. Et licet pagi, aut similes imperfectæ communitates, quandoque habeant forum causarum perquam levium; in eo tamen non lege sua, vel statuto, sed Principis procedere & possunt, & debent. Not. tamen, communitates imperfectas posse singularibus personis *præcepta* imponere sicut potest Paterfamilias pro sua domo; sed non perpetua; & quæ à supremo eorum Domino revocari possint. Nam hoc illis ab eo indulgeri, receptus probat usus; nec illis inhibatum est, facere conventiones inter se, quibus *in vi contractus* obligentur; sed durabiles solum, quousque, ut diximus, à supremo suo Governatore, vel alio, de illius voluntate, non revocantur.

§. V.

Quis possit ferre leges Ecclesiasticas?

499. Non est dubium, summum Pontificem posse leges Ecclesiasticas conde-

re pro

re pro tota Ecclesia; cum illi à Christo immediate Collata sit potestas Ecclesie gubernativa, quæ sine legislativa consistere non potest, de quo latè P. Josephus Gibalinus tom. 2. de scientia canonica, l. 5. c. 3. §. 13. Hæc autem potestas non est penes singulos Episcopos, cum eorum jurisdictio non extendatur extra suas dioceses, aut provincias, quæ eadem ratio idem ostendit de Synodis diocesanas; & provincialibus, quæ & ipsæ præscriptos limites habent, ut dicemus inferiùs; sicut & Patriarchæ sui Patriarchatus finibus cōscribuntur. Et ideo non pendet à Concilio, vel Cardinalium Congregatione (c. Novit, de judicijs, ibi: potestas nostra non est ex homine, sed ex DEO; & tenet Suarez l. 4. de legib. c. 3. deciditurque in Trid. sess. 14. c. 7.) consequenter nec in ejus usu. Habet enim hanc potestatem; sicut D. Petrus, qui leges ferre potuit independenter ab alijs Apostolis. Unde negandum est, hanc potestatem (quæ, cum supernaturalis sit ex fine, consequenter à Christo solum dari potuit) ab hoc mediante Concilio, vel Cardinalium Congregatione, in summo Pontifice esse. Christus enim hanc potestatem non contulit Ecclesie, ut in Petrum transferret; sed immediate Petro, juxta illud: Tibi dabo claves; super hanc Petram ædificabo &c. Et sic decisum est in c. Novit, de Judic. relato superiùs n. 489. c. significasti, de Elect. Trid. sess. 14. c. 7. de quo plura Suarez l. 4. de legib. c. 3. Salas D. 8. f. 3. & alij. Unde Summus Pontifex in legibus pro tota etiam Ecclesia constituendis independentens omnino est à Concilio, vel Congregatione Cardinalium *authoritative* concurrentibus; cum habeat eandem potestatem, quam ipse S. Petrus, qui leges condere potuit independenter à reliquis Apostolis. V. Bellarmin. l. 4. de Roman. Pontif. à c. 23.

500. Hujus ulterior ratio est; quòd, sicut Papa, concedendò alijs potestatem, eandemmet sibi reservet, & majorem, ut aperte habetur in c. dudum, 14. de præbend. in 6. ibi: penes nos nihilominus remansit major; & tenet Gonzalez ad 8. regul. Cancellar. §. 2. proæm. à n. 2. alijque, asserentes hunc textum esse singularem, & optimum: si alicui subijciendò suas oves, & committendò illi potestatem eas pascendi pabu-

lo, recto jurisdictionis usu, eandemmet sibi reservet, & majorem. Ex hoc autem fit, quòd Commissario nullum faciat præjudicium, illas in certis casibus eximendò ab ejus commissione. Nam licet Princeps concedat alicui jurisdictionem, non ideo eam à se abdicat, sed semper major apud ipsum remanet; imò licet alicui concesserit jurisdictionem privativè, adhuc cum illo concurrere potest, ut exponit Barbosa in L. 1. ff. de Judic. art. 4. n. 109. (nam in concessionibus officiorum semper Principis autoritas censetur præservata, per Baldum in L. qui se patris, vers. item in concessis, C. Unde vi) & inter ipsum, ac Commissarium, vel etiam Ordinarium, est locus præventioni; Sic Gonzalez cit. §. 3. à n. 1. Flamin. de Resignat. benefic. l. 1. q. 10 à n. 53. & l. 7. q. 11. à n. 6.

§. V.

Quid in ferendis legibus Ecclesiasticis possint Prælati inferiores Papæ?

501. Quid in hac materia possint Concilia tam œcumenica, quàm nationalia, & provincialia, vel etiam synodalia, dicemus infra; dubium enim esse nequit, quin in Synodis Patriarchalibus, Diocesanas, Provincialibus, & Episcopalibus possint Canones, & leges Ecclesiasticæ, propriè sanciri; ad id enim coguntur ejusmodi Synodi, ut Ecclesie necessitatibus occurratur efficacius, quando simul adsunt, & uno lumine micant tot speciosissima tabernacula DEI, tot membra excellentissima Corporis Christi, inquit Leo *serm. 1. de sua assumpt.*

502. Observandum autem cum primis est, hæc nomina Archiepiscoporum, Metropolitanorum, Primatum, & Patriarcharum, aliquando pressius, alias latius sumi, ita ut videantur quandoque confundi. Itaque tunc Canones, tum authores Ecclesiastici, qui videntur aliquando contraria loqui, diligenter expendendi pro diversis ætatibus, diversis regionibus, atque moribus, ex quibus vocum significatio, & usus solet plerumque variari, novæque dignitates induci, & antiquæ mutari; nam ne ipsos quidem primates vel Patriarchas quidquam privilegij habere præ cæteris Episcopis, nisi quantum sacri canones concedunt, & prisca consuetudo illis antiquitus contulit, inquit

inquit Nicolaus. 1. Epist. quam Anno 864. scripsit ad Rhudolphum Betruricensem, ejus fragmentum est citatum c. *conquestus*, 9. q. 3. Variam autem significationem dictorum nominum V. apud Gibalinum cit. l. 5. c. 5. quibus positus:

503. Quæstio in præsens est de ejusmodi Prælati seorsim sumptis, an ipsi sine Synodo Diocesana, Provinciali, aut Patriarchali, eaque inconsulta propriū jus, & legē statuere possint? ad quod Resp. cōmuniter teneri, *Episcopos*, ex vi proprii muneris, & jure ordinario, posse pro suis diocesibus condere leges Canonicas, seu Ecclesiasticas; ita Suarez l. 4. de legib. c. 4. n. 2. nam in c. 2. de majorit. & obed. expressè dicitur: *si quis venerit contra decretum Episcopi, ab Ecclesia abripiatur*. Et ratio est, quia in suis diocesibus Episcopi habent supremam jurisdictionem, secundum modum concessionis sibi factæ vel à DEO immediate, vel à summo Pontifice, de quo dicemus infra.

504. Not. tamen 1. Statutis Conciliorum *Episcopaliū* nec subditos extra diocesin constitutos, nec ignorantes (nisi supinè) ligari. Sic Lancelot. *Institut. jur. Canon. l. 1. tit. 3.* de quo V. dicenda à n. 584. Not. 2. nec Episcopos in Synodo diocesana, nec Archiepiscopos in provinciali, posse quidquam validè statuere adversus Regularium privilegia, id, quod bene probat Fagnanus in c. 2. de offic. Legati, in 6. à n. 14. adeoque nec contra illorum exemptionem. Nam privilegia Pontificia per nullam inferiorem potestatem convelli, aut labefactari possunt c. *Inferior, dist. 21. c. Cum inferior, de major. & obed. Clementinà, ne Romani, de Elect. V. Fagnan. in c. quod super his, de major. & obed. qui n. 25.* docet, quòd Synodus provincialis in exemptos nec illud, quod statuit Concilium Tridentinum, statuere possit, nisi obligando subditos ad exequenda statuta Concilij.

505. Not. 3. à Suarez tom. 4. de pœnit. d. 25. s. 1. n. 13. & l. 6. de legib. c. 14. Thom. Sanchez, de matrim. l. 1. d. 61. n. 3. & alijs doceri: Episcopum in sua diocesi posse, quidquid Papa in universali Ecclesia, *exceptis his, quæ Papa sibi reservavit*. Et quamvis eorū doctrinam esse falsam existimet Fagnanus c. *Perniciosam, de offic. Ordinar. n. 29.* ejus tamen pro Tom. I.

bationes aliud non evincunt, quàm quòd Episcopi potestatem jurisdictionis immediate recipiant juxta mensuram Pontificiæ voluntatis, quâ oves suas sibi à Christo commissas, illis subjicit, illamque duntaxat jurisdictionis partem in sua diocesi, ad quam secundum Canonicas sanctiones sunt vocati ab Ecclesia Romana, id, quod etiam præcitati Authores volunt, atque denotant, per exceptionē suæ sententiæ apertis verbis appositam, ibi: *exceptis his &c.*

Not. 4. quòd Episcopi suis statutis, Sedis Apostolicæ statuta, vel decreta, vel in totum, vel in partem convellere, vel mutare non possint. Constat ex n. 505. præsertim, cum potestatem jurisdictionis immediate habeant à consensu Pontificis, ut dicemus à n. 512. à quo non in plenitudinem, sed solum in partem sollicitudinis vocati sunt; adeoque ultra id, quod concessum ipsis est, quoad leges à Pontifice conditas nihil possint, nisi pro modo, & mensura datæ jurisdictionis. Et ideo Innocentius III. exposulavit cum Antiocheno Patriarcha, quòd Lucium Apameensem electum licet, nondum consecratum, in Tripolitanam Ecclesiam transtulerat, eo quòd ejusmodi Episcoporum translationes ad Sedem Apostolicam pertineant. Inde etiam fit, ut in causis gravioribus, cujusmodi sunt novæ fidei declarationes, & ea quæ universalibus consuetudinibus, aut ritibus Ecclesiæ repugnarent, nihil possit sine Pontificis consensu, in alijs autè omnibus non egeat ejus approbatione.

Not. 5. etsi Episcopus *regulariter*, & ordinariè, possit statuta facere, sine consensu Capituli; quia suam potestatem non habet ab illo; limitari tamen. 1. ut non procedat in statutis de rebus gravibus, & arduis. Tunc enim requiritur consiliū Capituli, *arg. c. Novit, & c. Quanto*, de his, quæ fiunt à Prælati sine consensu Capituli 2. in statutis de rebus quæ spectant simul ad Episcopum, & Capitulum, vel quæ possunt cedere in damnum, seu præjudiciū Cleri, vel Capituli; in his enim etiam requiritur consensus Capitularium, nisi consentire nollet citra justam causam, c. *Novit, cit. & seq.*

Not. 6. Episcopos, *in locis nullius diocesis*, nullam habere jurisdictionem extra visitationem, ut dicitur in *Trid. sess. 24. c. 9.* & docet Fagnanus c. *Dilectus*, de rescriptis n. 31. quo tamen casu, si visitet locum

cum nullius diocesis, debet declarare, se id facere ut *Delegatum Sedis Apostolicæ*; ita declaravit Congregatio Cardinalium ad c. 9. *sess. 24. Concilij Trid.* ut notat Fagnanus c. *Nullus*, de Parochijs, n. 32.

509. Not. 7. licet Episcopis concedatur, *visitare loca nullius diocesis*, ut dictum est, & illorum Ecclesias *seculares*; non tamen idem esse de Ecclesijs *regularibus*, ita sacra Congregatio Trid. *sess. 7. c. 8.* declaravit mentem Pauli III. qui eam Episcopis facultatem concessit, declarans pariter, *Ecclesias regulares censeri, etiam monasterio unitas, vel ab eo dependentes, si eis à Regularibus deserviat*; ita Fagnanus *cit. à n. 33.*

510. Not. 8. legem Episcopalem aliam esse *jurisdictionis*; aliam *diocesanam*. *Lex jurisdictionis* est illa, quæ consistit in agendo, gubernando, & ministrando; ad quam proinde spectant omnia, quæ circa judicia aguntur, ut sunt citatio, causæ examinatio, decisio, punitio, & absolutio; item omnia, quæ spectant ad gubernationem diocesis, ut *statuta condere* &c. sic Pereyra in *Elucidario* n. 196. Idem habet gloss. in casu c. *Si ex laicis*, 10. q. 1. ibi: *Lex jurisdictionis est*, quæ Episcopus potest Clericos ordinare, Altaria, Ecclesias, & Virgines consecrare, corrigere, suspendere, cognoscere de causis civilibus, & criminalibus, & generaliter ad suam jurisdictionem pertinet omnia Sacramenta conferre; *Lex autem diocesana*, secundum Pereyram *cit.* est ea, quæ consistit in recipiendo, id est, quæ statuit de his, quæ conferenda Episcopo, & ab ipso sunt recipienda v. g. Cathedriticum, quarta funeralis, visitatio annua: & juxta Gloss. *cit. ibid.* *lex diocesana est*, quæ Episcopus recipit Cathedriticum (tertiam scilicet, vel quartam partem decimationum, secundum diversas consuetudines) & quæ vocat Clericos ad Synodum, & exequias, &c.

511. Not. 9. Regulares jure communi exemptos esse, à *lege diocesana Episcopi*, non verò à *lege jurisdictionis*, nisi speciali privilegio sint muniti. Sic P. Thomas Sanchez l. 6. *Consil. c. 9. d. 1. n. 8.* & complures alij; prima pars quoad exemptionem à *lege diocesana* habetur in 10. q. 1. c. *Si ex laicis*. 1. ubi dicitur, omnes Ecclesias, *præter monasteria*, subesse Epi-

scopo quoad *legem diocesanam*, & quoad *legem jurisdictionis*; monasteria tamen *exempta esse à lege diocesana*; & hoc in favorem religionis, ut habetur in c. *interdicimus*, 16. q. 1. sic Gloss. ibidem in casu, simul addens, *eandem exemptionem competere capellis monasteriorum*. Idem habetur. c. *Inter cetera*, 10. q. 3. ibi: *Monasteriorum tamen basilicis, ab hac solutionis pensione sejunctis*; ubi Gloss. V. *Solutionis*; ipsa enim monasteria, inquit, à *lege diocesana sunt exempta*, tum vi *cit. textus*; tum vi c. *Cum pro utilitate*, 16. q. 1. c. *quàm sit*, 18. q. 2. Secunda pars (quod Regulares subint Episcopo, quoad *legem jurisdictionis, nisi sint exempti*) constat, tum ex jam citatis juribus, tum ex c. *cum venerabilis*, 7. de *Relig. domibus*, ubi habetur Episcopum petentem Ecclesiam, quoad spiritualia, & temporalia, *obtinere in spiritualibus eo ipso, quòd probet esse in sua diocesi, si non appareat exempta*; sed in temporalibus succumbere, nisi aliter doceat de jure suo, & c. *cum dilectus*, 8. *eod.* ubi dicitur: *monasterium subiectum esse Episcopo, in cujus diocesi situm est, nisi probetur exemptum*. Advertendum autem, hoc (quoad subjectionem, Episcopo, ac Ecclesie Cathedrali debitam) procedere solum de *Monasterijs, vel Ecclesijs sitis in diocesi, & non exemptis*. Unde si aliqua Ecclesia non Cathedralis, vendicat sibi jus in alia Ecclesia, *obtinebit solum quoad ea, quæ probabit sibi deberi præscriptione vel alio legitimo modo*, ut expresse definitum est in c. *Dilectus*, 2. de *Capellis Monachor.* Unde Parochus, *ex hoc præcisè, quòd aliqua Ecclesia sita sit intra fines Parochie*, nullo fundamento juris subjectionem ejus prætere debet; cum textus, concedens Episcopo, & Ecclesijs Cathedralibus jus in Ecclesijs in diocesi sitas, non loquatur de *Ecclesijs non Cathedralibus*; sed de his plura inferius.

Not. 10. potestatem jurisdictionis spiritualis Episcoporum *in suos*; immediate quidem à Christo, sed dependenter à Summo Pontifice in eos derivari; ita Suarez de *Censur. d. 1. s. 2. n. 7.* & l. 4. de *legibus c. 4. à n. 6.* Salas d. 8. *sect. 3.* Bonacina, d. 1. q. 1. p. 3. n. 5. hoc nimirum sensu, ut solum in eos descendat à Christo, dependenter à Summo Pontifice, secundum quod eos vocat in partem *folici-*

folicitudinis. Ratio est. 1. quia *soli* Petro, & Successoribus ejus, Christus dixit: *pasce oves meas*. 2. quia si haberent à Christo immediatè, ac independentèr à Summo Pontifice, esset omnino independens à summo Pontifice; nec ab illo limitari posset, cujus contrarium certum est. 3. quia sic definitum est c. *Ita Dominus*, dist. 19. c. *decreto*, 2. q. 6. ibi: *Romana Ecclesia vices suas ita alijs impertivit Ecclesijs, ut in partem sint vocatæ sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis*; de quibus plura Bellarmin. l. 2. de *Roman. Pontif.* c. 15. & l. 4. c. 14. Nec obstat c. *in novo dist.* 21. *Episcopos dici successores Apostolorum*, qui potestatem legislativam immediatè à Christo acceperunt; nec enim ad solum Petrum, sed ad omnes Apostolos dictum est; *quodcumque ligaveris super terram*; non inquam obstat. Concedo enim Episcopos esse successores Apostolorum in *Episcopatu*, seu in consecratione, non in *Apostolatu*, seu jurisdictione; quia sic æqualem cum summo Pontifice potestatem haberent, quod concedi non potest (Castropal. p. 1. tr. 3. d. 1. p. 23. n. 6. & Suarez cit. lib. 4. c. 4. & sic respondetur etiam ad textum: *quodcumque ligaveris*. Ex hoc autem, quòd potestas jurisdictionis in Episcopis sit *ordinaria*, solum sequitur, quòd eam habeant *ratione officij cum potestate delegandi*, in quo consistit ratio potestatis ordinariæ. Et quamvis verum sit, consecrationem Episcoporum esse immediatè à Christo; secus tamè est de jurisdictione; seclusà dependentià à summo Pontifice; nam ex hoc, quòd Episcopi à Christo Domino constituti sint, & à Spiritu S. positi, *regere Ecclesiam DEI*, aliud non sequitur, quàm quòd inspirante divino Spiritu summus Pontifex acceperit, ut (cùm ipse non posset per se immediatè gubernare totum orbem Christianum) alios vocaret in partem sollicitudinis, quibus committeret officium, & consequenter vim legislativam secundum modum, & mensuram, quàm ipsi ad DEI, ac Ecclesiæ bonum videretur. Ex eo autem, quòd constituti sint *Rectores Ecclesiarum*, rectè quidem sequitur, eos habere jurisdictionem ferendi leges, sed ad modum, quo alij gubernatores seculares, supremo Principi subjecti, & quantum habent ejus indulto.

Dices cum Vasquez. 1. 2. d. 152. c. 2. ex hoc quòd Episcopi habeant potestatem jurisdictionis dependentem à summo Pontifice, *ac limitabilem ab illo*, solum sequitur esse dependentem *in assignatione materiae, & subditorum*; non autem in ipsa potestate, ac ejus usu, supposita materiae assignatione. Sic ignis in se habet virtutem comburendi; ac comburere, seu usum combustionis exercere non potest, nisi hic vel ibi, hæc vel illa ei materia applicetur. Resp. videri omnino, sic absolute fieri potuisse; sed negari factum esse; nam. 1. contrarium constat ex definitione Summorum Pontificum in n. priori, de quibus dicere, ipsos in re tanti momenti errasse, iniquum foret; nec textus intelligi potest de *materia, & subditis*; nam *impertiri alijs vices suas* proprie sonat *alteri dare vices suas*; seu *impertiri jurisdictionem, & potestatem suam*. 2. quia *soli* Petro, & Successoribus ejus in summo Apostolatu dictum est: *pasce oves meas*, quod proprie sonat potestatem. Cæterum concedo, Episcopum, eo ipso, quòd sit electus, & confirmatus, sine alia speciali concessione Pontificis, habere potestatem condendi leges convenientes Episcopatu suo, c. 2. de *majorit. & obed.* & c. 2. de *Constit.* in 6. modò non sint repugnantes juri communi, aut legibus summi Pontificis, propter dicta n. 503. Ex quo fit, Episcopum non posse ferre leges *in rebus gravioribus*; cùm hæc reserventur summo Pontifici, c. 1. de *Translat. Episcop.* & c. *Majores, de baptismo*. inter quæ meritò venit, statuere impedimenta dirimentia matrimonium, ut diximus l. 4. *decret. quest. ultimâ*. Communis autem tenet, Episcopum, in condendis legibus non dependere à consensu Cleri, vel Capituli; cùm hoc nullo jure statutum sit, nisi in certis quibusdam casibus, nimirum *in statuendis festis*; nam in his requiritur consensus Cleri, aut etiam populi, c. *fin. de ferijs*: & *pro alienandis rebus Ecclesiæ*, ubi adesse debet consensus Capituli, per c. *Vestra, de Locat.* c. *Novit.* & c. *quanto*, de his, quæ fiunt à Prælato sine consensu Capituli. Sed de his ex professo in lib. 3.

513.

Q 2

§. VI.

§. VI.

*Quid circa leges Ecclesiasticas possint
Concilia?*

514. **P**roresolut. not. 1. decreta Concilio-
rum esse vel Conciliorum œcumeni-
corum, seu Universalium; vel particu-
larium. Universalia, seu generalia sunt,
quæ ab Episcopis, seu Prælati Ecclesiasti-
cis ex toto mundo autoritate summi Pon-
tificis congregatis celebrantur, ad con-
dendas universales leges, seu constitui-
ones Ecclesiasticas, seu canones pro tota
Ecclesia; & decidendas fidei controver-
sias. Dixi, *ab Episcopis ex toto mundo
congregatis*, quod intellige sic, ut nullus
eorum sit excludendus, & omnes interes-
se possint; non autem, quod necesse sit,
ut omnes personaliter compareant.

515. Not. 2. nec ipsa Concilia generalia,
nec eorum decreta, autoritatem ullam
habere, nisi consensu, & autoritate sum-
mi Pontificis congregata, & confirmata
sint, ut dicitur c. *Significasti*, 4. de elect.
& notat Barbof. in cit. c. n. 5. Nam de his,
quæ sunt universi corporis Ecclesiastici,
spectat ad universalis Ecclesiæ Rectorem,
Pastoremque, ac supremum Judicem om-
nium Christi fidelium, ut pluribus vi-
deri potest apud Suarez l. 4. de legib. c. 6. n.
2. & Layman l. 1. Theol. mor. tr. 4. c. 6. §.
2. n. 9. Res liquet ex casu in cit. c. *Signifi-
casti*, cum enim electo in Archiepisco-
pum non tradat sedes Apostolica pallium,
ni prius præstet fidelitatis & obedientiæ ju-
ramentum; & ob hoc quidam dicerent:
in Concilijs statutum non inveniri, Pacha-
lis Papa sic rescripsit ad Archiepiscopum
Panormitanum: *ajunt in Concilijs statu-
tum non inveniri; quasi Romana Ecclesia
legem Concilia ulla præfixerint, cum omnia
Concilia per Romani Pontificis auctorita-
tem, & facta sint, & robur acceperint,
& in eorum statutis Romani Pontificis pa-
terter excipiatur auctoritas.* Cum igitur
à sede Apostolica vestra insignia dignitatis
exigitis, quæ à beati Petri tantum corpo-
re assumuntur: justum est, ut vos quo-
que sedi Apostolicæ subjectionis debitæ
signa solvatis, quæ vos cum beato Petro
tanquam membra de membro habere, &
Catholici capitis unitatem servare decla-
rant.

Not. 3. in eujsmodi Concilijs generali-
bus, solos Episcopos, *jure ordinario*, ha-
bere vocem decisivam, seu jus definiendi
controverfias tanquam Judices, & con-
dendi leges. Nam ipsi sunt Pastores Fi-
delium à Christo constituti, teste Aposto-
lo Actorum 20. ibi. *attendite vobis, & u-
niverso gregi, in quo vos Spiritus S. posuit
Episcopos regere Ecclesiam Dei*: ex privile-
gio tamen, & consuetudine, etiam alios
Prælatos Ecclesiasticos, ut Cardinales, Ab-
bates, & Generales Ordines, in præ-
dictis Concilijs sententiam dicere posse, &
solere; hi enim sunt capaces juris spiritu-
alis; secus laici, cujuscunq; dignitatis; ita
Layman Theol. mor. l. 1. tr. 4. c. 6. §. 2. n. 10.

Not. 4. inter cætera Concilia œcumeni-
ca, quatuor esse, quæ principaliter totam
fidem Christianam complectuntur, & i-
deo ab Ecclesia Catholica tanquam qua-
tuor Evangelia probata, & recepta esse,
nempe Nicenum, Constantinopolita-
num, Ephesinum, & Calcedonense, c. 5.
§. *Inter cætera*, & c. 2. dist. 15. quamvis
etiam reliqua Concilia generalia, summi
Pontificis autoritate convocata, & ap-
probata vim, & autoritatem habeant, ut
dicitur c. 3. cit. dist. 3.

Not. 5. inter Concilia particularia, seu
non œcumenica (ad quæ scilicet non vo-
cantur omnes Episcopi totius orbis) alia
esse Nationalia, alia Provincialia, alia Sy-
nodalia, & diocesana, seu Episcopalia.
Nationalia sunt, quæ convocantur ab ali-
quo Primæte, seu Patriarcha, convoca-
tis Archiepiscopis, & Episcopis unius Re-
gni, aut Nationis, seu duarum, trium,
vel plurium Provinciarum. *Provincia-
lia* sunt, quæ coguntur ab Archiepiscopo,
seu Metropolitano, convocatis omnibus
Episcopis suffraganeis, seu Coepiscopis Pro-
vinciæ, ad quæ etiam Capitula Cathedra-
lium Ecclesiarum invitantur, sed sic, ut in
his habeant suffragium solum consultivum,
non decisivum; Abbas in c. ult. n. 2. de
his, quæ sunt à Prælati. *Episcopalia* sunt,
quæ fiunt ab Episcopis in suis diocæsis,
convocatis Prælati, & Parochi; Lay-
man l. 1. tr. 4. c. 7. §. 1. n. 1. Sed adver-
te hæc concilia Episcopalia rectius dici Sy-
nodos, quam Concilia, ut patet ex c. *Sti-
cut olim* 125. de accusat. & his annume-
rari possunt Capitula, seu Congregati-
ones, in quibus de Superiorum suorum
aucto-

auctoritate Regulares ejusdem ordinis conveniunt, de quibus agitur *c. penult. de statu Monachorum*.

519. Not. 6. ut Concilia non oecumenica vim, & auctoritatem habeant in dioecesi, provincia, vel natione, non requiri consentum, vel approbationem summi Pontificis, modò in ijs nihil statuatur contra canones, vel consuetudines universalis Ecclesie. ita Layman *cit. n. 2.* & patet ex dictis.

520. Not. 7. quòd decreta Concilij *Generalis* omnes omnino Christianos obstringant *c. 1. dist. 15. & c. 1. de constit.* statuta autem Concilij *particularis* subditos solum tam diu obligent, quam diu in regno, provincia, vel dioecesi sunt. Nam extra territorium jus dicenti impunè non paretur, ut dicitur *c. 2. de constitut. in 6. & L. Fin. ff. de Jurisdic.* hæc doctrina, de Concilij particularibus limitanda est ad statuta Concilij *particularis non relata in corpus Juris Canonici*, ut dicitur *c. 2. de elect. & c. Nec Episcopi, de temporib. ordinat.* vel non approbata generaliter à summo Pontifice; secus enim perinde obligant omnes Christi fideles, ac si ab ipsomet concilium convocatum, & celebratum esset. Nam juxta Justinianum Imperatorem in *L. 1. c. de jure veteri enucleando: omnia nostra facimus, quibus auctoritatem nostram impertimur.* Et ex his patet ad factam quæstionem in *n. 514.*

521. Not. 8. hanc regulam (*lex Principis posterior abrogat priorem, quatenus ei contraria est, licet id non exprimat*) ex aliquorum sententia limitari respectu Conciliorum generalium. Nam ut lex Pontificia, contraria Concilio generali censetur huic derogare, requirunt, quòd derogatio sit expressa; eò quòd constitutio Concilij generalis tacitam contineat clausulam derogatoriam omnium subsequentiū dispositionum, quæ contrariæ sunt, nisi per has ipsis expressè, ac specificè derogetur; & si Concilium generale sit novissimum (sicut nunc est Tridentinum) specialem ejus mentionem faciendam esse nec sufficere generalem clausulam, *non obstante quacunq. lege, etiam Concilij generalis*; ita Layman in *c. Licet Romana, de Constitutionibus in 6.*

522. Regulam istam approbat Joannes Honorius in *Summa Juris Can. l. 1. n. 11.*; sed

solum quoad alia Concilia generalia, non quoad Tridentinum; quia hoc declaravit omnia, & singula sub quibuscunque clausulis, & verbis, quæ in eo statuta sunt, ita decreta esse, ut in his salva temper auctoritas Sedis Apostolicæ & sit, & esse intelligatur, *sess. 25. c. 21.* Et ideo Pontifex contra illud rescribès, rescibit sine speciali, & generali derogatione. Talis autem declaratio non fuit facta a reliquis Concilij generalibus. sic ille.

Pyrrhus Corradus in *praxi dispens. A- 523. postol. l. 3. c. 1. n. 21.* docet, cum Pontifex rescribit, disponens aliquid contra Conciliarem constitutionem, necessariò debere fieri expressam de illa mentionem cum illius derogatione circa illum casum, super quo dispensatur contra talem constitutionem, (v. g. *non obstante Concilio Pictaviensi contra illegitimos edita*) nec sufficere consuetas clausulas derogatorias, esto diceretur: *non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac etiam in Provincialibus, seu Synodalibus Concilij editis &c.* secus dispositione Pontificiam in eo, quo adversatur constitutioni Conciliari, non habituram locum; eò quòd, illi *expresse non derogando*, ut dictum est, voluerit illam illas remanere; excipit tamen Tridentinum, pro cuius derogatione talem specificam expressionem non requirit. Rationem dat *n. 28.* quia quamvis, quoad alia Concilia sit necessaria expressio, *c. Ex parte, de Capellis Monach.* secus tamen esse de Tridentino, propterea, quòd in *c. fin. sess. 25.* expresse dicatur, *omnia decreta illius intelligi facta, salva Sedis Apostolicæ auctoritate*; ac idem declaratum esse à Pio V. in *suo motu proprio*, A. 1570. cujus tenorem refert Corradus *ibid. ad n. 285.* esto Schanchez *l. 3. de matr. D. 26. n. 7.* teneat, nec censei derogatum Tridentino, nisi de eo expressa mentio fiat specialis, quin sufficiat sola generalis.

In hac quæstione videtur, si Pontifex reverà intendat derogare omnibus in contrarium humano jure constitutis, etiam per generalem clausulam, cujuscunque etiam generalis Concilij constitutionibus derogari. Cum enim constitutiones Conciliorum etiam generalium totam vim suam habeant ex auctoritate Pontificis eas confirmantis, ut diximus in *præmissis*, non vide-

videtur dubium, eadem autoritate posse derogari; cum Successor eadem potestate polleat, quā Antecessor; nec ab hoc in posteros transmitti potuerit diminuta, vel limitata. Unde, si constet de tali Pontificis intentione, obesse non possunt eius dispositioni ea, quæ illi in Conciliaribus constitutionibus contrariantur. Nec à communi regula (quod constitutio derogans dispositioni Conciliari, debeat habere expressam ejus mentionem, juxta dicta) spectatà ratione adesse videtur causa sufficiens excipiendi Tridentinum, propterea, quod habeat clausulam: *salvâ semper Pontificis auctoritate*. Nam hæc clausula naturâ inest omnibus decretis Conciliaribus; cum totum eorum jus pendeat ab autoritate summi Pontificis; ergo, si propterea decreta Tridentini non requirunt specialem, & specificam mentionem derogatoriam, nec eam ex eadem ratione exigent decreta reliquorum. Totum igitur reduci debet ad consuetudinem, si talis sit, quâ inductum est, quod in alijs, non in isto id requiratur. Illi enim, si legitima sit (nisi aliud exprimat) in dispositionibus suis conformare se censendus est Pontifex.

§. VII.

Quid quoad leges Ecclesiasticas possint pralati Episcopis superiores, sed inferiores Papâ?

525. **C**ommunis doctrina est, Archiepiscopos & Metropolitanos, Exarchos, & Patriarchas, pro sua diœcesi, cujus sunt immediati pastores, idem posse, quod in sua potest Episcopus. Nam relatè ad illam habent se solum ut Episcopus. Cæterum in Provincia Patriarchali, vel Diœcesi ratione suæ dignitatis nihil possunt, nisi quod ipsis, vel jure speciali, vel consuetudine, vel privilegio conceditur; possunt quidem convocare Synodos, illis præesse, causas Episcoporum judicare, & alia ejusmodi; & sunt immediati superiores Episcoporum in istis, sed nihil possunt in Diœcesibus sibi subditorum Episcoporum, quorum omnium ratio universalissima est, quia omnes istæ dignitates, Metropolitana, Exarchatus, Patriarchatus, ratione quarum præminent Episcopis; sunt duntaxat ex jure Ecclesiastico; nihil igitur ipsis aliud tri-

buunt istæ dignitates, quàm quod illis jure speciali concedit Ecclesia.

Hoc ipsum declaravit Ecclesia. Nam 526. Nicolaus I. sic scribit Rhudolpho Bituricensi Archiepiscopo, ut refertur c. *conquestus*. 9. q. 3. conquestus est Apostolatu nostro frater Sigedodus Archiepiscopus Narbonensis, quod Clericos suos, eo invito, ad judicium tuum venite compellas, & de rebus ad Ecclesiam pertinentibus, eo inconsulto, quasi jure Patriarchatus tui, disponas, cum hoc nec antiquitas (cui Patres sanxerunt reverentiam) habeat, & autoritas sacrorum canonum penitus interdicit: nisi forte pro causis, quæ apud se terminare non possunt, ad te quasi ad Patriarcham suum provocaverint; vel, si Episcopus suus decesserit, res Ecclesiæ suæ judicio tuo dispensare voluerint; *Primates enim, vel Patriarchas nihil privilegij habere præ cæteris Episcopis, nisi quantum sacri canones concedunt, & prisca consuetudo illis antiquitus contulit, definimus*: ita ut secundum Nicænas regulas (sua privilegia ferventur Ecclesijs, præterquam si Apostolica Sedes aliquam Ecclesiam, vel ipsius Rectorem speciali privilegio decreverit honorare.

Not. autem, quod Metropolitanus nec in Concilio provinciali possit constitutiones facere absque consilio, & voluntate Suffraganeorum; cit. c. *Nullus*, 9. q. 3. & c. *Episcopi*, de temporibus ordinationum; ita Fagnanus in c. *Antigonus*, de pactis, n. 6. Illo autem, & Episcopis comprovincialibus discordantibus, ad eundem esse Superiorem; nam & illi habent votum decisivum, & sunt conjudices; ita ille loc. cit. n. 61. ex c. 1. dist. 65. De reliquo, etiam ante susceptum pallium potest Archiepiscopus exercere, quæ sunt jurisdictionis tantum; teste Fagnano in c. *quanto*, de consuetudine, n. 37. ex c. *quod sicut*, §. *Super eo*, de electione; consequenter etiam condere leges, juxta dicta.

Quoad Cardinales not. illos dignitate, & officio, non autem ordine, majores Episcopis esse; Fagnanus in c. *Requisivit*, de ordin. ab Episcopo n. 65. & 67. qui in c. *Ex parte*, de Capell. Monach. n. 12. docet; quod Cæterus Cardinalium dispensare non possit contra constitutiones editas à Papa in Concilio generali; nec immuta-

re jus Papæ, ut habet in *c. licet de vitanda*, n. 33. *de Electione*; & ratio est ex n. 503. & seqq. quibus positus dicendum Cardinales, etiam non Episcopos, in suis titulis habere jurisdictionem quasi Episcopalem, *c. his, quæ*, de majorit. & obed. & *c. querelam*, de Elect: excipe tamen facultates, quæ à Concilio Tridentino Episcopis tribuuntur ratione dignitatis Episcop. ord. sess. 24. c. 6. ut notat Fagnanus, *c. Ne pro dilatione, de pœnit. & remiss. n. 42.* Hinc pro subditis sui tituli, & Ecclesiarum illi subjectarum, sicut Episcopi, condere possunt leges Canonicas; Pirhing, *de constitut. n. 4.* eorumque jurisdictione in suis titulis, Apostolicâ sede vacante non extinguitur. Fagnanus *c. Cum olim, de majorit. & obed. n. 68.* Nam jurisdictione ordinaria per obitum Papæ non expirat, ut dicitur *c. 2. de offic. Legati*, n. 6. illorum autem jurisdictione in suis titulis est ordinaria.

De reliquo Conventus, seu Congregatio Cardinalium, nullam habet potestatem condendi leges Ecclesiasticas, excedentes suum territorium, etiam Sede Apostolicâ vacante. Nam tunc ea solum possunt, quæ pro electione Summi Pontificis, Ecclesiæ defensione, & periculis occurrentium necessitate videntur expedire, *c. Ubi periculum, de elect. in 6.* unde in alio negotio cautum est intrmittere; secus factis omnino irritis, ac inanibus; Clement. *Ne Romani, de Elect.* Illis autem sufficienter cautum erit impositione præceptorum; non legum: nam hæ appellant statutum stabile; ita Suarez *l. 4. hic, c. 6. n. 5.* Bonacin. *D. 1. q. 1. p. 3. n. 29.*

Dices. 1. Senatus Romanus habuit potestatem condendi leges ex dict. sed Collegium Cardinalium assimilatur Senatui Romano; *c. Constantinus, 2. dist. 96.* ergo. Resp. similitudinem concedi quoad dignitatem, & honorem; non jurisdictionem. Hanc enim à Constantino, utpote Laico, accipere non potuerunt; cum sit potestas spiritualis: à Summo Pontifice illis data nullo jure probatur; ergo. Quid verò possint in interpretatione legum, & factorum canonum? quam vim habeant eorundem declarationes? dicemus infra.

Dices. 2. Congregatio Cardinalium habet potestatem creandi supremum Legislatorem Ecclesiasticum, nempe Summum

Pontificem: ergo etiâ condendi leges Ecclesiasticas. Sed illatio nulla est. i. alias etiam sacerdos simplex deberet posse condere leges Ecclesiasticas; cum possit majus, nempe consecrare Corpus, & Sanguinem Christi. Deinde Cardinales non dant Pontifici potestatem condendi leges; sed tantum designant personam per electionem, quâ tanquam conditione positâ, ex potestate Christi Petro, ac ejus successoribus data potestas gubernandi totam Ecclesiam divino in eum jure derivatur.

Circa Legatos Pontificios dicendum, eos posse condere leges, & statuta, etiam perpetua, pro provincia sibi commissa, seu suæ legationis. constat ex *c. fin. de offic. Legati*. ibi: *nemini dubium esse volumus, quin Legatorum Sedis Apostolicæ statuta edita in provincia sibi commissa, durent tanquam perpetua, licet eandem postmodum sint egressi*; ex quo patet, ea durare etiam legatione finitâ, & post eorum à provincia discessum. Not. autem jurisdictionem *delegati à Legato*, finiri legatione finitâ, si res, ad quam delegatus est, sit integra; non autem, si ante finem legationis præcessit citatio; patet ex altero textu *c. fin. ibi: Secus autem, si causas duxerint aliquibus delegandas; cum jurisdictione illorum expiret, si ante illorum discessum horum citatio non præcessit.*

Ex quo colliges. 1. citationem partis sufficere, ut res desinat esse integra, ut constat *ex cit. c. fin.* & notat in idem Barbof. *n. 4.* Colliges. 2. jurisdictionem Legati expirare cum egressu ejus è provincia, non reversuri; vel cum revocatur à Pontifice, *arg. L. 3. ff. de officio Præsidis.* Item, cum dubium casum retulit ad Pontificem; tunc enim quoad eum casum expirat jurisdictione Legati, *c. licet, de offic. Legati.* Colliges 3. Legatum Apostolicum non posse condere statuta contra jus canonicum, *c. quod super, de major. & obed.* (nam inferior non tollit legem Superioris, *arg. c. Inferior, dist. 21.*) bene tamen præter jus canonicum, quæ ad mores reformandos spectant; cum sit ordinarius Juxta in provincia, ut habetur *c. 2. de majorit. & obed. in 6.* junctâ Gloss. *V. plantent.* Ad ea tamen, quæ præjudicialia sunt alijs, requiritur consensus eorum, quorum interest; ita Layman *c. fin. de offic. Legati, n. 6.*

§. VIII.

Quid circa leges Ecclesiasticas possint
Prælati Episcopo inferiores?

534. **P**RO respons. not. 1. hinc nomine *Prælati*, secundum Canones venire Abbates, Decanos, Præpositos, Archidiaconos, & Archipresbyteros; sic Fagnanus c. *ut Abbates*, de ætate, & qualitate, n. 14. Dixi *Decanos*, nimirum in Ecclesijs Cathedralibus, & Collegiatis; non alios, ut patebit ex n. 535. Not. 2. Collegia Ecclesiarum non Cathedralium, similesque communitates Ecclesiasticas inferiores, non posse facere statuta in rebus majoribus, sive gravioribus sine consensu Episcopi; posse verò in minoribus, sic tamen, ut habeant solam vim pacti, & conventionis, ut dictum supr. Etsi autem alicubi, ex consuetudine, Rectores Ecclesiarum secularium dicantur *Abbates*, ut notat Fagnan. *cit. in c. Ex transmissa, de renuntiat. n. 2.* *Abbas* tamen propriè est caput Monasterij Monachorum, quamvis etiam reperiantur Abbates seculares. Abbates autem, qui habent proprium territorium cum jurisdictione quasi Episcopali exclusis Episcopis, veniunt appellatione *diæcesani*, secundum Panormit. in *Clement. Diæcesanis*, de Vita, & honest. Cleric. Et in locis sibi pleno jure subjectis *quoad jurisdictionem* sunt similes Episcopis, c. *Constitutis*, de appellat. & c. *Translato*, de Constitut. Et ideo in suis territorijs tum ipsi, tum alij Prælati inferiores, pro suis possunt condere leges Ecclesiasticas, si obtineant jurisdictionem, quasi Episcopalem; Pirrhing. de Constitut. n. 4. Quare quoties agitur de his, quæ sunt *jurisdictionis*, esto fiat mentio *de Episcopo*, idem intelligitur de quocunque alio Prælato inferiore, qui habet jurisdictionem quasi Episcopalem; sic Abbas in c. *Sicut uxore, de excess. Prælat. n. 3.* Hinc etiam nomine *Ordinarij* veniunt inferiores Prælati institutionem habentes, ut dicit Gloss. in c. *Ordinarij*, V. *Locorum, de offic. ordin. in 6.* & Fagnan. in c. *Tua*, de Cleric. non resident.

535. Not. 3. *Decanum* esse honorabiliorem de Capitulo, ut notat Fagnan. c. *ut Abbates, de ætat. & qualit. n. 20.* non esse tamen de Capitulo, nisi etiam sit *Canonicus*, vel id habeat consuetudo; quia di-

gnitates non sunt de Capitulo, e. *Novit*, c. *quanto*, de concess. præbend. Decanatus autem dignitas est; at intellige non de *Decanis ruralibus*, sed de his, qui tales sunt in Ecclesijs Collegiatis, vel Cathedralibus, ut notat Fagnanus in c. *ut Abbates, cit. n. 23.* & notavimus supr.

Not. 4. Prælatos ordinum Regularium, respectu suorum sibi subditorum, posse condere leges, & statuta, juxta modum in regula præscriptum, & consuetudines, ac Privilegia, ita Suarez l. 4. *de legibus, c. 6. n. 21.* Cæterum in Communitatibus Regularibus non solum est potestas, ex vi voti obedientiæ, & traditionis, quam quis facit, sui traditione ad se gubernandum; sed etiam concessa, à Summo Pontifice ad subditos juxta regulæ præscriptum gubernandos; ita Suarez *loco cit.* Innocentius in c. *In singulis*, de statu Monach. In quo autem resideat hæc jurisdictio, pendet à particularibus Religionum statutis. Jus regulare aliqui distinguunt in naturale, & positivum. *Naturale* est, quod sequitur ex natura voti Religiosi, & sui ipsius traditione, atque mancipatione, atque ex natura ipsius statûs Religiosi, quem plurimæ obligationes ex natura rei consequuntur: quamvis enim ejusmodi statûs susceptio voluntaria, & libera, omnino sit, ubi tamen quis illum assumpsit ad plurima per se, & ex natura rei obligatur, ad quæ prius non obligabatur, quod in omnibus officijs, & statibus reperitur. Hoc igitur voco naturale Regulare, quod quale sit, explicatâ naturâ religionis, & votorum religioni substantialium, innotescet.

Jus regulare positivum est, quod plurima, quæ jus naturale non præscribit Religiosis facienda, sancit, vel fieri vetat, quod iterum duplex est, unum Pontificium & commune, quod omnibus Religiosis servandum imponitur ab Ecclesia, vel in Cõcilijs, vel in Pontificum rescriptis, ex quibus tamen aliqua communia sunt omnibus Religiosis; alia verò quibusdam ordinibus, aut congregationibus peculiariter imposita: alterum jus regulare positivum singulis Ordinibus Religiosis privatim, & proprium, est pro religionum diversitate, quæ ex fine proximo, medijs, & varijs observationibus petenda est, continenturque ipsarum regulis, & constitutionibus, sive statutis: quare videndum omnino est quid

quid sit regula, quid constitutiones in hoc disponant.

538. Volunt aliqui utramque potestatem inesse etiam Abbatibus, & Monialium Præfectis, seu Præpositis; aliâs enim moniales delinquentes non possent punire; sed quoad ea tantum, quæ ad rectam, & politicam gubernationem suæ domûs convenientia judicaverint. Verùm ad hoc sufficit potestas dominativa, & œconomica. Quare dicendum Monialium Superiorissimam nullam habere jurisdictionem, neque Spiritualem, cum ejus capax non sit; neque civilem, aut temporalem, cum à nullo principe seculari eam acceperit; ipsi nihilominus Monachæ obedire tenentur secundum regulam, quam sunt professæ, quod etiam videmus in antiquis Monachis, quorum Abbates, & Superiores nullam propriam jurisdictionem habuisse videntur, cum nullos ejusmodi jurisdictionis effectus in illis deprehendamus, ut in votis, & præceptis Ecclesiasticis dispensationem, censurarum v. g. excommunicationis inflictionem, alia & ejusmodi: quæ enim in antiquis regulis leguntur excommunicationes, veræ censuræ Ecclesiasticæ non erant, sed privationes quædam à comuni consortio aliorum, in poenam inflictæ.

539. Ad id, quod dicebatur, quod Monialium Superiorissima possit subditas poenis corporalibus cogere ad ea, quæ regulæ, & votorum observatio postulat: Resp. non omnem coactionem, & punitionem dici jurisdictionem, nisi admodum improprie; alioqui dominus, qui servum cogit ad sibi mandata implenda; & pater, qui corripit filium; & mater castigans filiam, dicerentur habere propriam jurisdictionem, & in omni regimine domestico, & œconomico potestas directiva, & coactiva essent jurisdictiones, quæ tamen non sunt, nisi dominia, paterna, vel herilia, quod idem dices de uxore, quæ vi matrimonij viro subjicitur.

540. Quæres, quid circa leges Ecclesiasticas possit Capitulum? Ante resolut. not. 1. Capitulum esse nomen intellectuale, & rem incorporalem, nihilque facere posse, nisi per sua membra, ut notat Fagnanus c. Responso de sent. excom. n. 74. Dicitur Senatus Ecclesiæ, ut colligitur ex Trid. sess. 24. c. 12. ibi: ut verè Ecclesiæ Senatus dici possit, & jus ejus in uno Canonico con-

Tom. I.

servatur, intellige, si ceteri absint, gloss. penult. & Abbas n. 9, in c. Gratum, de postulat. Prælat. in certis Ecclesijs ex præscriptione, vel privilegio potest sibi acquirere jura Episcopalia, excluso Episcopo, c. Auditis, de præscript. & Fagnan. ex Calderino in c. Tuæ, de Cleric. non resid. in 6.

Not. 2. idem esse, habere Ecclesiam sibi subjectam pleno jure, & habere ordinariam, & quasi Episcopalem potestatem, seu jurisdictionem in illa; quia tunc Episcopus nullum jus potest in ea exercere; ita Hostiensis in c. Quoniam, de privileg. Abbas in c. Auditis, cit. n. 4. Ex hoc autem sequitur, Capitulum, habens ejusmodi jurisdictionem, idem quoad condendas leges Ecclesiasticas posse, quod posse diximus exemptos habentes jurisdictionem quasi Episcopalem. Et ideo Capitula exempta Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum nequeunt ab Episcopis visitari, nisi per se ipsos; ita Fagnan. in c. Procuraciones, de censibus, n. 11. ex Concilio Trid. sess. 6. c. 4. & sess. 25. c. 6. quibus positus:

Resp. Capitulum, iure Ordinario, Sede non vacante, non posse condere leges, aut statuta, in rebus gravioribus sine consensu, & autoritate Episcopi v. g. mutare consuetudines antiquas &c. c. cum consuetudinis. 9. de consuetud. ubi Honorius III. rescribens Capitulo Parisiensi ait: cum consuetudinis, usque longævi non sit levis autoritas, & plerumque discordiam pariant novitates; autoritate vobis præsentium inhibemus, ne absque Episcopi vestri consensu immutetis Ecclesiæ vestræ constitutiones, & consuetudines approbatas, vel novas etiam inducatis. Si quas fortè fecistis, irritas decernentes. & c. cum accessissent, 8. de constitut. ubi dicitur, dignitatem sublatam per statutum Capituli confirmatum per Papam, ulterius non censeferi vacare, nisi per contrarium actum statutum fuerit revocatum: posse tamen in levioribus, quæ pertinent ad ordinem, & bonum regimen ipsius Capituli, uti est administratio reddituum, &c. Pirhing. de Constitut. n. 7. Potest tamen etiam Sede non vacante, facere statuta quædam de rebus, quæ proprie ad ipsum spectant, v. g. de ratione, & modo congregandi Capitulum, distribuendi redditus, ut colligitur ex c. Cum omnes 16. de Constit. non

R

tamen

tamen in damnum aliquorum, & commodum aliorum sine rationabili causa.

543. Sede autem vacante succedit Episcopo in jurisdictione ordinaria, & in tota administratione tam in spiritualibus, quam temporalibus, *c. Cum olim, 14. de majorit. & obed. ibi: mandantes eisdem, ut, cum Ecclesia Messan. vacet in praesens, electionem suam confirmandam praesentetur Capitulo Messanenfi; & c. unic. eod. in 6.* ubi dicitur, quod Episcopali sede vacante possit Capitulum, seu is, ad quem Episcopalis jurisdictio tunc temporis noscitur pertinere, ijs, quibus posset Episcopus, si viveret, ab excommunicationis sententia sive juris, sive hominis fuerit, absolutionis beneficium impartiri; nisi ei fuerit à Sede Apostolica specialiter interdicta potestas: sed condere leges, est de potestate, & jurisdictione ordinaria Episcopi ex dictis; ergo etiam Capituli sede vacante. Statutum tamen Capituli (idem dic de alia communitate) quod vergit in aliquorum commodum, & in aliorum æquale jus habentium, damnum, injustum est, & invalidum ex *n. priori*, quia sic non respicit commune bonum, *c. cum omnes, de constitut.* ex quo habetur, sine rationabili causa non posse à majori parte Capituli tolli consuetudinem, quæ privatam utilitatem nutrit; nec fieri statutum in præjudicium futurorum, intellige, in Capitulis, & onerosum futuris, nisi adsit consensus majoris partis, ut notat Wagnereck *ibid.* & alias non tenent, *c. fin. de rebus Ecclesiasticis non alienand.* Unde nec potest sine causa restringere numerum Canonicorum, seu præbendarum, *c. Ex parte, 12. de constit.* nec valet statutum, ut, licet hætenus omnes Canonici, etiam absentes, redditus suos integrè perceperint, deinceps tamen, qui de novo erunt Canonici, non sic percipiant, si sint absentes. Ratio est ex *cit. c.* & ratione data; potest tamen cum consensu Episcopi, si fiat in utilitatem Ecclesiæ; Pirhing *cit. de constit. n. 100.* quia per tale statutum reditur ad jus commune.

544. Præter hæc not. 1. per consuetudinem immemorabilem induci posse, ut habentes beneficia, sive simplicia, sive curata, etiam absentes ex legitima causa, fructus suos percipiant, modo per eorum absentiam Ecclesia ministris ad divinum cul-

tum necessarijs non destituatur. Nam jure Canonico antiquo talis consuetudo non invenitur reprobata, *c. cum omnes, h. t.* quamvis idem Capitulum talem consuetudinem possit tollere per statutum contrarium de consensu Episcopi; quia tale statutum est utile Ecclesiæ, & conforme juri communi requirenti residentiam personalem, *c. Super inordinata, 35. de præbend. & c. Conquerente, 5. de Cleric. non resident.*

Not. 2. quod Capitulum etiam Cathedralæ, sine consensu Episcopi, consuetudinem in Ecclesia sua receptam, statuto contrario tollere non possit; quia, seclusis privilegio, & consuetudine, Capitulum sede non vacante, non habet absolute jurisdictionem spirituales, *c. Quoniam, 7. de Vit. & honest. Cleric.* Si tamen ea consuetudo deveniret ad illum casum, in quo ab initio non potuisset introduci, Capitulum eam potest abrogare, vel potius declarare, illam non amplius habere vim obligandi; sic Layman in *c. Cum omnes, h. t. n. 3.* Episcopus autem de consensu Clerici potest facere statutum, quo graventur solum ij, qui de novo recipientur, modo sit in utilitatem Ecclesiæ. Non enim est iniquum, ut antiqui vivant juxta consuetudinem receptam, novi verò ligentur novò statuto, quod liberè admittunt; quia constitutio proprium est, quod respiciat futura, & non præterita, *c. 2. h. t.*

Not. 3. quod lex de novo facta non extendatur ad præterita, sed futura, *c. Cognoscetes, 2. de constitut.* ibi: *rem, quæ culpâ caret, in damnum revocare non convenit;* hinc quoties novum quid statuit, ita solet futuris formam imponere, ut dispendijs præterita non commendet: ne detrimentum ante prohibitionem possint ignorantes incurrere: quod eos postmodum dignum est vetitos sustinere; intellige, nisi expressè de præteritis cautum sit, *c. fin. eod.* ibi: *cum leges, & constitutiones futuris certum sit dare formam negotijs, non ad præterita facta trahi: nisi nominatim in eis de præteritis caveatur.* Si enim etiam de his loquatur, etiam ad hæc extenditur, Layman in *cit. c. fin. n. 4.* intellige tamen, nisi ea jam decisa sint transactione, sententiâ, solutione, vel juramento. Cæterum statuta Capituli, condita contra jus Canonicum, invalida sunt; *c. quod super his,*

per his, 9. de majorit. & obed. ibi: dummodo in ipsa Synodo non ducas aliquid statuendum (quod canonicis obviet institutis) Hinc licet Duces, Marchiones, & Comites, qui Regalia habent à Cæsare, possint ex ejusdem concessione pro suis terris condere statuta municipalia contra jus civile, seu leges Cæsareas, salvis tamen his, quæ Imperatori debentur ratione supremæ dignitatis: id tamen non procedit in Ecclesiasticis, Papâ inferioribus, quoad leges canonicas; cujus ratio est, quia etiam postquam potestas gubernativa, quam prius habebat populus, & libera communitates, translata est in Imperatorem, ut dictum est supra; Imperator tamen in specie Ducibus, & Principibus Imperij concessit potestatem condendi leges suis provinciis convenientes, etiam adversus jus commune; quæ concessio à summo Pontifice Prælati inferioribus facta nulli reperitur; maxime cum omnes Ecclesiæ Prælati jurisdictionem suam habeant ab ipso, ut diximus in præcedentibus n. 512.

§. IX.

An potestas legislativa possit delegari?

947. **P**osse delegari, non est dubium, cum potestas ferendi legem sit pars jurisdictionis, prout habetur in c. Gravem, 53. de sent. excom. ibi: quidam cives Pisani deputati à potestate, & populo ad statuta civitatis edenda. & tradunt communiter Doctores cum Abbate in cit. c. n. 1. Suarez l. 4. de legibus, c. 6. Salas D. 8. S. 19. & 92. quæstio autem est, an alicui delegari possit potestas ferendi leges pro tota Ecclesia? Negativam tenet P. Suarez cit. & Bonacina D. 1. q. 1. p. 3. n. 33. quia potestas ferendi leges pro tota Ecclesia fundatur in infallibili assistentia Spiritus sancti, quæ non est delegabilis. Nam ex illa habetur, quod tota Ecclesia errare non possit; Salas autem cit. n. 93. affirmat, posse delegari Concilio; non tamen esse expediens, personæ privatæ. Distinctione utitur Castropalaus p. 1. tr. 3. D. 1. p. 23. n. 30. dicens, aliquas esse leges immediatè pertinentes ad mores; quæ in re sunt potius definitiones fidei, & conclusiones deductæ ex principijs naturalibus, vel revelatis, quam positivæ constitutiones: aliàs solum remo-

tè pertinentes ad salutem, sine quibus mirum (secluso jure positivo humano) salus animæ obtineri, aut etiam contrarium disponi potuisset. Leges prohibentes matrimonia evnuchorum, coitum vagum, mutuum cum usuris, & fortè præscriptionem rei, malâ fide possessæ, annumerat legibus immediatè pertinentibus ad mores; eas verò, quæ disponunt de jejuniis certis diebus servando, de modo tenendo in resignandis, vel acceptandis beneficijs, aut cæremonijs usurpandis in Missæ sacrificio, & similibus, ait pertinere ad posteriores, seu ad mores spectantes solum remotè, quibus positis: resolvit, potestatem ferendi leges priores (nimirum immediatè pertinentes ad mores) non esse delegabilem eò, quod hæc fundetur in infallibili assistentia Spiritus sancti, quæ non est delegabilis; secus alteram, quæ respicit leges solum remotè spectantes ad mores fidelium. Nam in his negat requiri assistentiam illam divini spiritus.

In hac quæstione omnino dicendum, quod summus Pontifex non possit errare in moribus per se bonis, vel malis, consequenter non possit approbare per se turpia, ut honesta; & è converso damnare per se honesta, tanquam iniqua; ita Suarez D. 5. de Fide, S. 8. n. 7. Bellarm. l. 4. de Rom. Pont. c. 1. & 5. Nam aliàs tota Ecclesia (nimirum cætus fidelium cum suo Capite, summo Christi Vicario) errare posset saltem in materia morum; id, quod certò falsum est. Sequela probatur. Nam approbare per se turpia pro honestis, & damnare per se honesta, tanquam iniqua, errare est; ergo, si summus Pontifex hoc faceret, erraret; ergo cum illo erraret tota Ecclesia; cum Ecclesia id approbet, & reprobet, quod eam docet summus Pontifex. Quòd autem in materia morum errare Ecclesiam cum suo capite, repugnet, patet; quia Ecclesia non posset dici verè sancta, ut in Symbolo Apostolico vocatur; sancta enim potissimum dicitur ob sanctam professionem, quia nimirum legem sanctam profitetur, quæ nihil docet falsum, nihil præcipit malum. Accedit, quòd tunc necessariò erraret contra fidem. Fides enim Catholica docet omnem virtutem esse bonam, omne vitium esse malum; si autem Pontifex in materia morum erraret præcipiendò vitia, vel prohibendò virtutes

tutes, teneretur Ecclesia credere, vitia esse bona, & virtutes esse malas; sic Bellarminus, de quo V. Cardenas *in Crisi ad pro- pos. damnat. ab Innocent. XI. dissert. 1. a. 4.*

549. Ex dict. inferes 1. potestatem, in materia morum veritate infallibili reprobandi quædam, ut per se mala; vel approbandi prout per se honesta, à Summo Pontifice non esse delegabilem. Nam hæc infallibilitas est in eo duntaxat, quòd sit ex infallibili assistentia Spiritus Sancti; quæ delegari non potest; similiter potestatem ferendi leges pro tota Ecclesia, quæ non tam sunt constitutiones positivæ, quàm definitiones & conclusiones ex principiis juris naturalis, & revelatis, non esse delegabilem ulli homini privato, aut etiam Concilio. Nam potestas ferendi tales leges importat potestatem in materia morum veritate infallibili reprobandi per se mala, & approbandi bona, ut talia; sed ex priori numero hæc potestas non est delegabilis; ergo demum potestatem ferendi leges pro tota Ecclesia in materia per se non mala, vel bona (quas Castropalaus *cit. supr. num. 547.* vocat solum *remotè pertinentes ad mores*) esse delegabilem, etiam privato; sic Castropal. *cit.* Nam has leges etiam pro tota Ecclesia posse condere, non importat potestatem cum infallibili assistentia Spiritus S. & ideo ad condendam legem Ecclesiasticam non requirit potestatem immunem ab omni errore, seu præsumptione falsa; ut patet in legibus Ecclesiasticis, quæ disponunt in quæstione facti. Talis est ea constitutio Ecclesiæ, qua sponsi post sponsalia de futuro, habitâ copulâ, jubebantur haberi tanquam veri conjuges; atque adeò sponsalia de futuro, secutâ inter sponsores carnali copulâ, transibant in matrimonium ex præsumptione juris de jure, quòd intervenerit mutuus consensus maritalis, quod in re falsum esse potest. 2. in ea, qua judicio Ecclesiæ matrimonium etiam consummatum decernitur separandum detecto in foro externo impedimento dirimente, licet reipsa non subsit; & restaurari debeat, errore cognito. Et ratio ulterior est, quia materia talium legum poterat non prohiberi, vel præcipi, ut notavimus *n. 547.* ergo leges istæ non requirunt eam veritatē infallibilē, quam in aliis præstat sola assistentia Spiritus Sancti.

ARTICULUS XI.

Qui teneantur legibus?

Variæ sunt personæ, de quibus dubitari possit, an legibus obligentur? Accedit, non omnes ligari iisdem; licet enim omnes habentes usum rationis ligentur jure naturali, & divino, de legibus tamen humanis merito quæritur, an Clerici ligentur legibus Laicorum? an advenæ, & peregrini legibus locorum? &c. De singulis igitur breviter dicendum.

§. 1.

An Legislatur suis legibus obligetur?

Supponendum 1. nos loqui de legibus, 551. qua respiciunt, seu disponunt in materia non tantum subditis, sed etiam accommodabili ipsi, qui super ea legem tulit. Dupliciter autem considerari lex potest. 1. quoad vim obligandi sub culpa, & hanc dicunt *vim directivam*; 2. quoad vim obligandi ad poenam à lege impositâ transgressori; & hanc vocant *vim coactivam*. Supponendum 2. ex communi sententia nullum legislatorem, quoad *vim coactivam* teneri legē à se conditâ, consequenter, non fieri obnoxium poenæ per legem suam statutæ transgressoribus, esto ipse talem legem non obliervet. Sic Azor *tom. 1. l. 5. c. 11. q. 2.* Suarez *l. 3. de legibus, c. 35. n. 15.* & alii communiter. Nam nemo fit obnoxius poenæ transgressoribus certæ legis statutæ, nisi sit *transgressor ejus*: at esto legislator legem à se conditam non observet, per hoc non est *transgressor ejus*; sed tantum juris naturalis, ut mox dicemus; ergo; quibus positis:

Resp. Legislatores nec quoad *vim directivam* obligari legibus suis, *in vi talis legis*; sed solum *in vi circumstantiæ*, quâ positâ lex naturæ illum adstringit suos gubernare etiam *exemplo*; sic Castropal. *cit. p. 24. q. 2.* & apud eum complures alii. Nam etsi verum sit, quando legislator fert aliquam legem in materia communi, & accommodabili tam subditis, quàm ipsimet legislatori, hunc etiam sub culpa teneri se conformare ejusmodi legi, ut docet D. Thomas *1. 2. q. 96. a. 5. ad 3.* cum in-
decens